

взаємодію у ХХІ столітті. Саме у період 2000 –

2005 рр. формуються механізми реалізації такої співпраці, а також зміцнюється її договірно-правова база. Російсько-китайські зустрічі на вищому рівні проводилися практично щороку. Крім того, сформовано механізм регулярних зустрічей голів урядів обох держав – комісія з підготовки зустрічей прем'єрів, у складі якої є підкомісії з енергетичної співпраці і співпраці в галузі ядерної енергетики.

Правова основа енергетичної співпраці між двома країнами досить поважна. Вона в означений період спирається на нормативну основу, закладену у попередні роки. Це, перш за все, «Угода між урядами Російської Федерації і Китайської Народної Республіки про спільне розгортання співпраці в енергетичній сфері» від 25 квітня 1996 р., а також «Угоду між Міністерством палива та енергетики Російської Федерації та Китайською національною нафтогазовою корпорацією про організацію проектів співпраці в області нафти і газу» від 27 червня 1997 р. Крім того, співпраця в галузі ядерної енергетики здійснюється на основі підписаного 25 квітня 1996 міжурядової «Угоди про співробітництво в галузі мирного використання атомної енергії» і «Угоди про спорудження АЕС» від 18 грудня 1992 р.

Принципове значення мала підписана 18 липня 2000 р. «Угода між Урядом Російської Федерації і Урядом Китайської Народної Республіки про продовження співпраці в енергетичній галузі», а також ряд інших ухвалених у наступні роки документів. Перспективи взаємодії в ПЕК постійно входять до порядку денного переговорів на вищому рівні. Зокрема, у спільній декларації Російської Федерації та Китайської Народної Республіки, прийнятої в ході візиту російського президента В. В. Путіна в Китай в жовтні 2004 р., зазначено, що сторони будуть стимулювати співробітництво в енергетичній сфері з метою досягнення на даному напрямку реального прогресу [1, 2004, р.157].

Висновки. Становлення російської енергетичної експортної галузі у сер. 1990 – х рр. збіглося в часі з економічним підйомом низки азійських країн (Китаю, Індії, Південної Кореї, Японії). Азійська економічна криза 1998 р. пригальмувала низку проектів економічної співпраці, але лише відтягла їх реалізацію в часі. Нормативна база цих проектів на міждержавному рівні була закладена ще також у сер. 1990 – х рр.. З початку 2000 – х вони почали реалізовуватися, але край поступово, з низкою нереалізованих угод. Варто зазначити, що енергетичні проекти виявилися похідними від геополітичних концепцій держав-учасниць.

Бібліографічні посилання

1. BP Statistical Review of World Energy. – L., 1998-2005.
2. United Nation Population Division (UNPD). - UN, NY, 1998-2005.
3. World Energy Outlook. Paris: IEA / OECD, 1998-2005.
4. Жизнин С. Энергетическая дипломатия России./С. Жизнин – М.: Ист Бук, 2005.
5. Либ С. Фактор нефти. – М.- СПб. – К.: Вильямс, 2007.
6. Основные положения Энергетической стратегии России на период до 2020 года. – М.: Минэнерго, 2000.
7. Остальский А. Нефть: чудовище и сокровище. – СПб.: Амфора, 2009.
8. Панюшкин В., Зыгарь М. Газпром: новое русское оружие./В.Панюшкин – М.: Захаров, 2008.
9. Слейтер Р. Нефть: кто диктует правила. – М.: ЭКСМО, 2011.
10. Тарлинский В. Трубопроводы – инструмент геополитики. – М.: МИК, 2009.
11. Якунин В. Геополитические вызовы России: современное транспортное измерение. – М.: УРСС, 2007.

УДК 321.7 : 334.021 + 338.246.02

Ю. В. Марченко

Національний інститут стратегічних досліджень

ВНУТРІШНЬО – ТА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ МОДЕЛІ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Аналізуються фактори підвищення ефективності підприємницької діяльності в Україні у контексті внутрішньої та зовнішньої політики держави. Розкрито особливості внутрішньо – та зовнішньополітичних чинників вибору моделі безпеки підприємництва.

Ключові слова: підприємництво, безпека, політика, ринкова економіка, лібералізм,

Анализируются факторы повышения эффективности предпринимательской деятельности в Украине в контексте внутренней и внешней политики государства. Раскрыты особенности внутренне–и внешнеполитических факторов выбора модели безопасности предпринимательства.

Ключевые слова: предпринимательство, безопасность, политика, рыночная экономика, либерализм, демократия.

The factors of increasing of the entrepreneurial activity efficiency in Ukraine are analysed in the context of domestic and external policy of the state . The features of domestic– and foreign–policy factors of choice of an entrepreneurship security model are exposed. The main domestic–policy factors are related to the state support of production and realization of products, financial–credit maintaining, informational–consultative support with relevant training and re–training of entrepreneurs. Realization of these aspects needs clear regulation in the Ukrainian legislation. The foreign–policy factors deal with the position of Ukraine in the world social–economic and social–political life, the defence of interests of Ukraine producer in the system of world trade, assistance of the export of Ukrainian commodities, etc.

The differences of becoming of the entrepreneurship in Ukraine from similar processes in Western Europe – in countries, where forming of capitalist market proceeded more naturally and today does not lean against overcoming of the planned economy stereotypes are opened up. Among foreign–policy factors the accent on co–operating with Russia and European Union is done. It is underlined, that the vagueness of Ukraine in relation to the degree of its integrating in different international unions brakes a domestic policy, and disable the transformation to more effective model of entrepreneurship security providing..

The research is directed on the ground of Ukrainian choice between four base socio–political models of entrepreneurship security: autocratic, oligarchic, democratic, liberal ones. These models were formed in previous works of the author. Their advantages and failings are shown in the context of different domestic– and foreign–policy factors. The choice of model must push off from such main criteria of estimation of its efficiency, as legal defense and freedom of realization of entrepreneurship initiative. For the ground of final choice of model the detailed study of democratic and liberal experience of entrepreneurship security providing in the countries of Western Europe and comparison of these successes with accordance of these models to the features of Ukrainian ethnosocial life is needed.

Keywords: entrepreneurship, security, policy, market economy, liberalism, democracy.

Вільне підприємництво, як найважливіша складова капіталістичного виробництва, що забезпечує суспільство товарами та послугами, потребує захисту або самозахисту для якісного задоволення потреб споживачів. Ініціативи підприємців, ризики інноваційної діяльності малого та середнього бізнесу потребують підтримки на законодавчому рівні. В Україні сучасне підприємництво не може розвиватися автономно, як на Заході в період первинного накопичення капіталу, а має тісний зв'язок з зовнішньою та внутрішньою політикою держави.

Дискусійне питання з приводу вибору моделі безпеки підприємництва в Україні стосується не тільки проблем підвищення економічної ефективності, подолання фінансово–торговельних та соціальних ризиків, а, насамперед, актуалізує низку внутрішньо – та зовнішньополітичних факторів (аспектів) розбудови країни (держави). Вибір моделі безпеки підприємництва відбувається на тлі розбудови ефективних політичних інститутів через проведення реформ владою для забезпечення економічного зростання.

Чинники вибору моделі залежать від взаємозв'язку соціальних, економічних, політичних реформ щодо пошвидшення динаміки трансформаційних змін.

Законои економічної динаміки сучасного світу ігнорують кордони національних держав, але, практики різних націй не носять уніфікований характер, тому при розробці стратегій розвитку необхідно брати до уваги етнічні особливості, культурні традиції, менталітет. Імплементация тієї чи іншої моделі безпеки підприємницької діяльності для досягнення економічного зростання вимагає її детального аналізу з урахуванням характеристик українського соціуму.

Проблематика даної статті зумовлена актуальністю визначення шляхів розвитку внутрішньої та зовнішньої політики держави для заохочення підприємницької діяльності, пояснення причин як успішних, так і помилкових зусиль в політиці уряду щодо розбудови ефективної моделі безпеки суб'єктів ринкового господарювання.

Метою нашого дослідження є визначення особливостей внутрішньої та зовнішньої

політики України, що сприяють розвитку економічної сфери; розкриття умов формування безпеки підприємництва; пошук ефективної моделі безпеки підприємницької діяльності в Україні.

Особливості розвитку пострадянських держав та порівняльний аналіз світових економік, вплив соціальних інституцій на політичні практики розкриваються в працях провідних українських науковців: Т. Вахненко, С. Головахи, Д. Лук'яненко, П. Кутуєва, А. Мазаракі, Н. Паніна. Вивченню особливостей формування зовнішньої політики присвячені наукові дослідження Є. Камінського, В. Копійки, М. Лебедевої, В. Манжола, Д. Треніна, Д. Фельдмана, С. Хрустальова. Праці вітчизняних економістів В. Бородюка, В. Голікова, Т. Ковальчука, В. Кредісова, Ш. Лукінова, С. Мочерного, В. Новікова, В. Савчука, А. Шегди визначають національне підприємництво як стратегічно важливу сферу діяльності для сучасного українського суспільства. Вагомий внесок у дослідження питання формування державних інститутів щодо забезпечення підтримки малого підприємництва зробили Л. Беленок, Л. Воротіна, О. Долгальова, Д. Ляпіна, М. Пивоваров, Т. Уманець та ін. Проблемами сприяння підвищенню ефективності підприємництва займалися такі науковці, як З. Варналій, В. Горфінкель, Б. Мільнер, А. Рубе, В. Швайнер.

Відсутність перспектив для України в 90-х роках щодо швидкого входження рівноправним партнером до Європейського Союзу, значний економічний та політичний вплив на внутрішню та зовнішню політику влади з боку Російської Федерації загальмували перехід до демократії. Підприємництво розвивалося в умовах реструктуризації системи соціальних інститутів СРСР та їх хворобливої адаптації до вимог нових орієнтирів – демократичної ідеології, вільного ринку, безпосередній взаємодії зі світовою капіталістичною економікою. Органи управління на всіх рівнях, головним чином, виконували функції регулятора взаємин між економічними суб'єктами і державою, а не прагнули до формування умов для ефективного підприємництва. Інтереси підприємців не захищалися державою належним чином як на законодавчому, так і на виконавчому рівнях, що призвело в кінцевому результаті, до виникнення тіньових структур і криміналізації суспільства.

Малим та середнім підприємствам притаманні висока маневреність виробництва, здатність до швидкого перепрофілювання діяльності, зміни асортименту продукції, впровадження нової техніки та нових технологій, готовність до виправданого підприємницького ризику. Розвиток мережі малих та середніх підприємств дозволяє наблизити сферу виробництва до споживача, підвищити ефективність використання місцевих сировинних і трудових ресурсів держави. Роль малого підприємництва в забезпеченні сталого економічного зростання держави обумовлює необхідність створення діючої інфраструктури підтримки [12, с. 44]. Політика державної підтримки малого та середнього бізнесу, що активно тиражується українськими мас-медіа, не сприяє ні зростанню індивідуальної активності, ні модернізації підприємницької сфери. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» та Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва», на думку Н. Кочубей, навіть у термінах «сприяння» і «підтримка» припускають адресний характер цих дій, спрямованість на суб'єкта, а не на середовище його дій [5, с. 171].

Підтримуючи тільки окрему галузь виробництва або конкретне підприємство, держава ігнорує стан соціально-економічного середовища. Адресна підтримка не завжди може бути прозорою, що збільшує небезпеку корупції та переходу ще більшої кількості підприємців до «тіньової» економіки. Кожен суб'єкт ринку функціонує у фінансовому середовищі держави, тому обов'язковою умовою є сприятлива система оподаткування, що забезпечує умови для виходу з «тіньової» економіки. Створення ситуації, коли підприємцям не буде сенсу ховати свій прибуток, а легально витратити гроші стане вигідно, перетворять закони на генеруючий фактор, а не гальмуючий. Тому актуальним для формування внутрішньополітичних чинників безпеки підприємництва є розробка стратегії розвитку, а не підтримки, що призведе до суттєвих зміни функції держави та діяльності всіх гілок влади. Відмовившись від регулюючої функції, «держава повинна перейти до створення правового соціально-культурного середовища, іншими словами, до створення умов для кооперації та самоорганізації людського капіталу і відстежування ефективності цих умов» [5, с. 173–174]. Такі партнерські взаємини сприяють розвитку інноваційного потенціалу як держави, так і підприємців.

Отже, сьогодні найважливішим завданням внутрішньої та зовнішньої політики влади є побудова ефективної моделі безпеки підприємництва, критеріями оцінки якої виступають правовий захист і свобода реалізації підприємницької ініціативи. Тому питання, яку саме модель безпеки підприємництва необхідно обрати, набуває особливої актуальності та потребує негайного вирішення. Демократична, ліберальна, олігархічна, навіть автократична моделі – які були концептуалізовані в наших попередніх розвідках [див., напр.: 7] – мають певні переваги

та недолки. Визначення чинників ефективності розвитку підприємництва та заходів щодо їх реалізації в сучасній Україні сприятимуть вибору тих чи інших принципів побудови системи безпеки суб'єктів економічної діяльності. Методи заохочення економічного розвитку в різних моделях безпеки підприємництва суттєво відрізняються залежно від ідеологічних настанов та є результатом взаємовпливу цілеспрямованих дій з об'єктивними факторами. Так і оцінка результатів реформ залежить від ідеологічних переконань учасників цих процесів. Успішний вибір моделі безпеки підприємництва в Україні можливий за умов детального аналізу всіх ідеологічних стратегій розвитку економіки, дослідження аналогічних процесів в інших країнах, та врахуванні особливостей історичного шляху нашої держави.

Наближення кордонів України до Європейського Союзу робить вкрай проблематичним повторну після Радянського Союзу легітимацію в нашій країні авторитаризму. Авторитарні політичні утворення не здатні створити дієву модель безпеки господарювання малих та середніх підприємств. Їх ідеологія побудована на жорсткій ієрархії управлінського апарату, обмеженні політичних свобод, нехтуванні політичною опозицією, придушенні груп захисту інтересів тощо. Авторитарна держава закорінена у місцевому капіталі та тяжіє до протекціонізму й субсидіювання місцевої промисловості. Саме це пояснює той факт, що риторика «демократії» набула майже універсального характеру серед політичних сил України.

На формування української нації завжди помітний вплив мали зовнішні фактори, в різний час наша країна територіально була поділена між різними державами, однак, «як ілюстрація такої ситуації, де людство духовно переросло примусові зв'язки, що накладаються на нього ззовні», український менталітет характеризується індивідуалізмом, активної життєвої позицією кожного громадянина [4, с. 38]. Ф. Хайєк, теоретик неолібералізму, головною рисою індивідуалізму вважав «повагу до особистості, визнання абсолютного суверенітету поглядів і нахилів людини в сфері її життєдіяльності, якою б специфічною вона не була, і переконання в тому, що кожна людина повинна розвивати властиві їй умови дарування» [11, с. 121].

Олігархічні риси, що завжди були притаманні українській державі, не заперечують принципів розвитку вільного ринку, з рівними можливостями для кожного громадянина, але їх втілення відбувається повільно через щільні зв'язки бюрократії з політикою. Призначення урядовця на ту чи іншу державну посаду визначається не компетентністю та професіоналізмом, а політичній кон'юнктурою, що призводить до гальмування реформ. Однією з головних характеристик держави, що спроможна захистити власний малий та середній бізнес, є її відносна автономність, можливість реалізовувати реформи всупереч інтересам впливових регіональних промислових та аграрних груп.

Отже, формування конкурентного підприємництва ускладнюється наявністю не тільки корумпованої бюрократії, але й впливом на владу олігархічних кланів. Інтереси промислових і аграрних груп носять не тільки локальний, а і транснаціональний характер. Використання ними державних ресурсів для збільшення власних прибутків нівелює головне завдання влади – здатність захищати інтереси всіх громадян, а не маніпулювати фінансовою сферою для підтримки інтересів меншості, ігноруючи інвестиції в людський капітал. В такій ситуації не використовується регулююча функція державної власності. На ринку, який контролюється олігархічними групами, саме державні підприємства сприяють розвитку конкуренції. Незважаючи на історичні корені виникнення фінансово-промислових груп, наприклад, земляцтв, братств, їх діяльність негативно відбивається на сучасних процесах ринкової економіки. Таким чином, дефіцит безпеки малого та середнього суб'єктів підприємницької діяльності в нашій країні вимагає вивчення демократичного та ліберального досвіду, впровадження практик країн-лідерів світового співтовариства в розробку моделі взаємодії держави та підприємця.

Зовнішньополітична ситуація для України визначається ступенем інтегрованості в міжнародні асоціації та спілки, партнерськими відносинами з іншими країнами. Наша держава на сьогоднішній день зберігає певну невизначеність у системі міжнародних відносин щодо економічних союзів та військових блоків, хоча і є членом таких організацій, як ООН, СОТ, ОБСЄ, Рада Європи, СНД. Недостатність інституціалізації міжнародних зв'язків із зовнішнім світом необхідно постійно надолужувати, недостатній рівень інтеграційних процесів впливає і на внутрішню політику. Поглиблення міжнародного співробітництва надасть поштовх для внутрішніх змін в Україні. Визначення місця нашої країни в системі міжнародних стосунків між Сходом та Заходом (спрямування розвитку державних інститутів, шляхи забезпечення економічного зростання, характер каналів взаємодії з суспільством, вплив громадянських свобод на політичну практику) зумовлює і вибір моделі безпеки підприємництва.

Сьогодні спостерігається особлива увага до України з боку Європейського Союзу, США, НАТО та інших провідних гравців світової політики. Географічно Україна знаходиться у вигідному положенні, наближеність кордонів Європейського Союзу сприяє процесу економічної інтеграції,

посиленню демократичних орієнтирів у внутрішній та зовнішній політиці. Український уряд прагне виконати всі умови угод з Європейським Союзом, зокрема, удосконалення законодавчого та інституційного забезпечення підприємництва, протидія корупції, реалізація секторальної бюджетної підтримки, прагнучи розширити доступ для українських товарів на європейські ринки [1]. Важливим чинником орієнтації на партнерство з ЄС стає актуальність питання євроінтеграції для більшості громадян як фактора подолання соціальної та культурної поляризації суспільства. Пожвавлення відносин між Україною та ЄС сприятиме домінуванню демократичних та ліберальних цінностей в формуванні економічних стратегій уряду, зменшенню впливу Росії на внутрішні процеси в нашій державі.

Ліберальна модель заснована на ідеях саморегульованого ринку і конкуренції, як головного принципу побудови суспільства. Кожний індивід – це, перш за все, споживач–інвестор вільного ринку. Така ситуація орієнтує на максималізацію прибутку, але призводить до зменшення ролі профспілкового руху, відмови від протекціонізму для національного підприємства у внутрішніх реформах країни. Державна бюрократія та інститути влади розглядаються як гальма на шляху розвитку ліберальної моделі. Дослідники неоліберальних теорій Ф. Хайск, Дж. Б'юкенен, М. Фрідман розуміють ринок як субстанцію, яка створює не лише все, що потрібно людині, але й сам простір свободи [10, с. 274]. Орієнтація саме на ліберальні цінності сприяє зростанню автономності індивіда, що в кінцевому результаті впливає на вибір соціально–економічної моделі розвитку суспільства.

Вимоги системи цінностей ліберальної моделі безпеки підприємництва передбачають усунення держави від суспільно–економічного життя, проте, практики пострадянського простору показують, що тільки держава може створити інститути, які здатні сприяти розвитку та функціонуванню вільного ринку, накопиченню капіталу, розвитку системи соціального захисту. Використання переваг тільки однієї ідеології в економічній політиці України, навіть такої популярної в світі, як лібералізм, є непродуктивним. Успіх ліберальної моделі в передових країнах, не робить її універсальною для кожного суспільства. Економіка України не може ґрунтуватися на стихійних процесах, що домінували в історії західного капіталізму.

Без підтримки держави підприємцям складно отримати доступ до зовнішніх ринків, створити конкурентноспроможні товари або послуги, модернізувати технології. Реалії розвитку світової економічної системи вказують на нерівність статусів різних регіонів. Вільна торгівля вигідна для країн–лідерів, що нав'язують нееквівалентний обмін державам, які знаходяться на шляху економічних трансформацій, уповільнюючи їх розвиток. Також, об'єктивно обумовлена глобалізаційними процесами обмеженість держав, що знаходяться в стані трансформаційних змін, «у засобах практичної реалізації інформаційного суверенітету, чітко виражені щодо держав подібного типу елементи зовнішнього управління, відсутність на світовій арені єдиних «правил гри» щодо керування інформаційними потоками (з Інтернетом включно) призводять до реалізації різноманітними акторами міжнародних відносин (як державними, так і позадержавними) зовнішніх інформаційних маніпулятивних впливів» [9, с. 119]. Але, політичні реформи державної влади, спрямовані на підтримку національних підприємств, регулювання цін, активну позицію на міжнародній арені здатні подолати цей розрив.

Роль держави зосереджена не тільки на виборі стратегій накопичення капіталу, але й на політиці перерозподілу ресурсів, стимулюванні тієї підприємницької діяльності, що збільшує відсоток експорту. Як показує міжнародний досвід, економічне зростання країни залежить від зміцнення експортного потенціалу. Аналіз соціально–економічних показників вказує на «експортний» успіх держав азіяського регіону, де важлива роль відводиться не тільки вільному ринку, але й цілеспрямованому впливу держави. Водночас, постачати на світовий ринок треба високотехнологічні товари, а не повторювати шлях Росії, що інтегрується в світову економіку в якості сировинного придатку.

Головні проблеми, що стоять на заваді успішної інтеграції України до світового економічного простору, це – відсутність цілісної зовнішньої державної політики, побудованої на стратегічних пріоритетах розвитку економіки, недосконалість механізмів координації зовнішньоекономічного співробітництва. Недостатня ефективність зовнішньополітичного курсу держави створює загрозу закріплення України на низькотехнологічних ринках. Пріоритетним напрямком у торговельно–економічній сфері є розвиток економічного співробітництва зі світовими та регіональними лідерами для забезпечення імпорту інноваційних технологій, залученню інвестицій, модернізації національної економіки. Для підтримки зовнішньоекономічної підприємницької діяльності державі необхідно просувати та захищати інтереси національних виробників на світових ринках, сприяти науково–технічному, інвестиційному співробітництву, залученню інноваційних технологій [8].

Конкуренція на світовому рівні між національними державами, боротьба за інвестиції

привела до посилення ролі транснаціонального капіталу в економіці України. При укладанні довгострокових угод існує небезпека порушення балансу інтересів, що може призвести до посилення іноземного контролю в ключових секторах національної економіки. Але ж саме здатність залучати іноземні інвестиції оцінюється як головна умова економічного зростання, а інтеграція до глобальних фінансових мереж є шляхом посилення конкурентоспроможності країни.

Отже, саме в демократичній моделі безпеки підприємництва переваги у внутрішній політиці держави зосереджені на підвищенні професіоналізму економічних суб'єктів, як основи соціального капіталу, створенні умов для іноземних інвестицій, проте, головні внутрішньополітичні стратегії спрямовані на підвищення ефективності діяльності національних підприємців. Інститути громадянського суспільства в такій ситуації мають можливість впливати на законодавчу та виконавчу гілки влади, створюючи певний баланс сил в економічній і соціальній сферах.

Ліберальна і демократична моделі безпеки підприємництва в українських економічних реаліях можуть і повинні поєднуватися незважаючи на деякі розбіжності в ідеологічних орієнтирах. Сучасні соціально-політичні процеси, як зазначав у своїх роботах С. Кримський, характеризуються розширенням предметного змісту принципів демократії від політичного забезпечення прав людини до економічного лібералізму та рівноправності всіх форм соціально-економічної самодіяльності, від ідей правової держави до пріоритетів громадянського суспільства [6, с. 193].

Таким чином, важливий вплив на внутрішні процеси в Україні мають зовнішні суб'єкти, зокрема, держави-лідери світової спільноти й міжнародні організації. Так, «вестернізація» включає засвоєння західного ліберально-демократичного досвіду, передбачає формування інституційних основ вільної ринкової економіки, що сприяє подоланню дефіциту безпеки підприємництва в Україні. Сьогодні безпека розглядається як політичний і соціокультурний інститут суспільства, як загальнолюдська цінність [3, с. 172].

Успішна політика держави в економічній сфері є результатом взаємодії цілеспрямованих дій та об'єктивних чинників, що залежать від ідеологічних, ціннісних орієнтирів суспільства. Характерні риси ринкової економіки кожної окремої держави визначаються історичними особливостями політичних пріоритетів, національними цінностями. Очевидно, що бажання українців побудувати ефективні ринкові відносини спирається як на традиційну ментальність, так і на потужні імпульси з боку провідних світових держав та впливових міжнародних інститутів, що мають в Україні серйозні довготривалі геополітичні та гео економічні інтереси.

Але тільки вибір найкращої моделі безпеки підприємництва не може гарантувати її успіх. Ефективність залежить від інших факторів, а саме, від особливостей організації ринку, функціонування політичної, економічної та соціальних сфер держави, людського капіталу. Головними рисами успішної діяльності малого та середнього бізнесу можна визначити фінансову стабільність та позитивну динаміку щодо майбутніх прибутків, наявність споживачів товарів або послуг, безпеку праці, професіоналізм, правовий захист, позитивну оцінку діяльності щодо охорони навколишнього середовища, етичність в стосунках з персоналом і партнерами.

Отже, визначимо першочергові акценти у внутрішній та зовнішній політиці влади щодо вибору моделі безпеки підприємництва. Подальший розвиток малого та середнього підприємництва можливий лише за умов раціонального поєднання дієвих методів і засобів державного регулювання й підтримки, головними серед яких є:

– державна підтримка виробництва і реалізації продукції, що передбачає надання державних замовлень, сприяння експорту товарів і послуг;

– фінансово-кредитна підтримка, що передбачає розробку пільгових програм кредитування, бюджетне фінансування галузей економіки у відповідності до пріоритетів економічної політики держави;

– інформаційно-консультативна підтримка створення і розвитку малого підприємництва, навчання спеціалістів та підвищення кваліфікації робітників за рахунок державних коштів у спеціально створених центрах [2, с. 298].

Головними зовнішньополітичними чинниками розвитку підприємництва, можуть бути: активна позиція України на міжнародній арені, захист інтересів вітчизняного виробника в системі світової торгівлі, сприяння експорту українських товарів, регулювання цін на імпорту енергоносіїв, пошук шляхів євроінтеграційних процесів, протидія монополії російського ринку сировини та збереження національної єдності через європеїзацію країни.

Логічним і актуальним продовженням даного дослідження має стати аналіз перспектив становлення цілісної соціально-політичної системи безпеки підприємництва в Україні.

Бібліографічні посилання

1. Бондар О.В. Інноваційна політика України в контексті сталого розвитку та євроінтеграції / О.В.Бондар // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – № 6 (25). – С. 13–16.
2. Гаєвська Л.М. Розвиток малого підприємництва в контексті державної регуляторної політики / Л.М.Гаєвська // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 6 (32). – С. 294–298.
3. Горлинський В.В. Когнітивні основи визначення ціннісного змісту феномена безпеки / В.В. Горлинський // Практична філософія. – 2009. – №1. – С. 166–173.
4. Костюк Л. Індивідуалізм української ментальності як суспільний феномен / Л.Костюк // Проблеми гуманітарних наук: Збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2011. – Вип. 27. Філософія. – С. 35–44.
5. Кочубей Н.В. Синергетические концепты и нелинейные контексты: Монография / Н.В.Кочубей. – Сумы: Университетская книга, 2009. – 236 с.
6. Кримський С.Б. Запити філософських смислів / С.Б.Кримський. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
7. Марченко Ю.В. Соціально-політичні моделі формування системи безпеки підприємництва / Ю.В.Марченко // Політологічний вісник: Зб-к наук.праць. – К., «ІНТАС», 2011. – Вип. 55. – С.410–424
8. Одотюк І.В. Сучасна інноваційна політика України: передумови, основні підходи та напрями реформування / І.В.Одотюк, О.М.Фашевська, С.М.Щегель // Вісник НАН України. – 2012. – № 7. – С. 32–46.
9. Ожеван М.А. Основні напрями зовнішніх інформаційно-маніпулятивних впливів на суспільні трансформації в Україні: засоби протидії / М.А.Ожеван // Стратегічні пріоритети. – 2011. – №3 (20) – С. 118–126.
10. Ситниченко Л.А. Методологічні зрушення в сучасній соціальній філософії / Л.А.Ситниченко // Світоглядно-методологічні інновації в західноєвропейській філософії. – К.: Український Центр духовної культури, 2001. – 296 с.
11. Хайек Ф.А. Дорога к рабству / Ф.А.Хайек // Вопросы философии. – 1990. – № 10. – С. 113–151.
12. Чернявська О.В. Інфраструктура державної підтримки малого підприємництва: зарубіжний досвід / О.В.Чернявська, Т.С.Юрко // Економіка та право. – 2012. – № 2 (33). – С. 44–52.

УДК 324:388:392(477)

Н. О. Ніколаєнко

Миколаївський державний гуманітарний університет імені Петра Могили

**ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2012 Р. НА МАЖОРИТАРНИХ ОКРУГАХ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Аналізується парламентська виборча кампанія 2012 р. в Миколаївській області. Висвітлюються основні складові механізму використання адміністративного ресурсу на мажоритарних округах, ступінь його впливу на організацію, проведення та результати виборчих перегонів.

Ключові слова: адміністративний ресурс, адміністративний тиск, зловживання владою, вибори, політичні технології, фальсифікації.

Анализируется парламентская избирательная кампания 2012 г. в Николаевской области. Освещаются основные составляющие механизма использования административного ресурса на мажоритарных округах, степень его влияния на организацию, проведение и результаты избирательной гонки.

Ключевые слова: административный ресурс, административное давление, злоупотребление властью, выборы, политические технологии, фальсификации

We analyze the parliamentary election campaign in 2012 in Nikolayev region. Highlights the basic principles of the use of administrative resources for majoritarian degree of its impact on the